

EUTANAZIE A SPOLEČNOST

Jiří Junek

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří JUNEK
Osobní číslo: H118112
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Eutanazie a společnost

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na přístup společnosti ke zneužití eutanazie,
- na hledání odpovědi na otázku, zda je společnost pro zavedení eutanazie,
- na ovlivnění věřících vírou v boha při pohledu na eutanazii.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum zaměřený na zjištění vztahu společnosti k eutanázii.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BROVINS, Joan M a Thomas H OEHMKE. Vražda, nebo milosrdenství?: Dr. Smrt. Vyd. 1. Překlad Vladimír Smrž. Praha: Brána, 1996, 181 s. ISBN 80-859-4645-9.

MUNZAROVÁ, Marta. Eutanazie, nebo paliativní péče?. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 108 s. ISBN 80-247-1025-0.

MUNZAROVÁ, Marta. Proč ne eutanazii, aneb, Být, či nebýt?. Vyd. v KNA 2. V Kostelním Vydří: Pro občanské sdružení Ecce homo vydalo Karmelitánské nakladatelství, 2008, 87 s. ISBN 978-807-1953-043.

POLLARD, B. Eutanazie - ano či ne?. Vyd. 1. Překlad Eva Masnerová. Praha: Dita, 1996, 209 s. ISBN 80-859-2607-5.

ŠPINKOVÁ, Martina a Štěpán ŠPINKA. Euthanasie: víme, o čem mluvíme?. 1. vyd. Překlad Vladimír Smrž. Praha: Cesta domů, c2006, 42 s. ISBN 80-239-8592-2.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Zdeněk Šigut, Ph.D.

Skupina managementu a ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Lača, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 24.11.2014

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku eutanazie a jejího pojetí moderní společností. Teoretická část je věnována vymezení základních pojmů, dělení eutanazie, pohledu náboženství na eutanazii, historii a právní úpravu eutanazie v České republice a ve světě. V praktické části je popsán kvantitativní výzkum metodou dotazníkového šetření s vyhodnocením názoru laické veřejnosti na otázky spojené s chápáním eutanazie a názorem na ni.

Klíčová slova: eutanazie, smrt, dobrovolná smrt, asistovaná sebevražda, milosrdná smrt.

ABSTRACT

Bachelor thesis focuses on the subject of euthanasia and its conception of modern society. The theoretical part deals with basic concepts, dividing of euthanasia, religion view of euthanasia, history and legislation of euthanasia in the Czech Republic and in the world. The practical part describes the quantitative research by method of evaluation questionnaire survey with public opinion on issues related to perception of euthanasia and opinion on it.

Keywords: euthanasia, death, voluntary death, assisted suicide, mercy killing.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Brno 24.11.2014

.....

Jiří Junek

Touto cestou bych chtěl poděkovat PhDr. Mgr. Zdeňku Šigutovi, Ph. D., vedoucímu bakalářské práce, za metodické vedení, odborné rady a konzultace v oblasti dané problematiky, které mi pomohli při zpracování této bakalářské práce.

Poděkování patří i mojí partnerce, Libuši Škarabelové za pomoc, pochopení a trpělivost při tvorbě této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ PŘEHLED	12
1.1 POJEM	12
1.2 AKTIVNÍ A PASIVNÍ EUTANAZIE	12
1.3 DOBROVOLNÁ A NEDOBROVOLNÁ EUTANAZIE	12
2 POHLED NÁBOŽENSTVÍ NA EUTANAZII	14
2.1 KŘESŤANSTVÍ.....	14
2.2 JUDAISMUS	14
2.3 ISLÁM.....	15
2.4 BUDDHISMUS	15
3 EUTANAZIE V ČESKÉ REPUBLICE	16
3.1 HISTORIE	16
3.2 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	17
3.3 VÝVOJ NÁZORŮ NA EUTANAZII.....	18
4 EUTANAZIE VE SVĚTĚ	20
4.1 EVROPSKÉ STÁTY	20
4.2 AUSTRÁLIE.....	22
4.3 AMERICKÉ STÁTY	22
4.4 ASIJSKÉ STÁTY	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 PRŮZKUM ZAMĚŘENÝ NA ZNALOSTI A INFORMOVANOST VEŘEJNOSTI O PROBLEMATICE EUTANAZIE	25
5.1 DOTAZNÍK.....	25
5.2 HYPOTÉZY.....	25
5.3 VYHODNOCENÍ.....	26
5.4 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	37
5.4.1 Hypotéza č. 1	37
5.4.2 Hypotéza č. 2.....	38
5.4.3 Hypotéza č. 3.....	39
5.4.4 Hypotéza č. 4.....	40
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
SEZNAM GRAFŮ	46
SEZNAM TABULEK	47
SEZNAM PŘÍLOH	48

ÚVOD

Eutanazie – slovo, které většina populace zná a někdy se nad ním zamýšlela. Souvisí se smrtí. Většina lidí o smrti alespoň jednou zapřemýšlela, a proto je ve spojení s eutanazií často diskutovanou problematikou. Pojem eutanazie znali již v antice, kde vznikl i název (z řeckého *eu* – dobrý, *thanatos* – smrt). V doslovném překladu toto slovo znamenalo dobrou smrt. Lidé umírali s vyrovnanou a klidnou myslí. V současné době je lékařství na vysoké úrovni a mnozí neumírají tak brzy jako v dřívějších dobách. Pokrok v této oblasti s sebou přinesl nové tisíce léky, nové metody a přístroje, které pomáhají prodloužit život. V některých případech prodlužují umírání. Mnoho lidí věří pouze ve dvojí možnost odchodu ze života - rychlou smrtí, nebo trápením v bolestech z nevléčitelné nemoci. Právě strach z druhé možnosti vede k zamyšlení o možnosti využití eutanazie.

Problematika eutanazie, ale spočívá ve dvou, od sebe neoddělitelných částí, a to právní a etické. Český právní řád nezná pojem eutanazie a jakákoliv pomoc při umírání je zločinem.

Benevolentnější jsou k eutanazii v některých zahraničních státech, i zde platí určitá jasně daná pravidla. Etickou část problematiky eutanazie nelze jednoznačně určit, protože každý z nás má na toto téma odlišný pohled, který může pramenit z náboženství nebo ze zkušeností. Zejména ze zkušeností s blízkou osobou, která umírala v bolestech z důvodu nevléčitelné nemoci.

Proč je eutanazie tolik diskutovaným tématem? Můžeme najít i analogii této problematiky s trestem smrti. Rozdíl mezi nimi je v etickém základu obou témat. Zatímco trest smrti je potrestání za spáchané zlo, generální prevence a prakticky nástroj moci. Eutanazie je chápána jako dobrý úmysl v pomoci člověku.

Přestože se zdá, že obor sociální pedagogika není přímo spojen s tématem eutanazie, není tomu tak. S eutanazií se především setkávají lékaři a zdravotní pracovníci. Sociální pedagog, ale na tuto problematiku může narazit při své práci v hospicích, v domovech pro seniory a případně i u nich doma. Těžká nevléčitelná nemoc je krizová situace. Právě v těchto by měl sociální pedagog také působit. V těchto hraničních situacích by měl podpořit a aktivizovat pacienta k tomu, aby s dostatečnou závažností této situace byl schopen najít společně s ním řešení, případně definovat problém.

Cílem teoretické části této práce bude popsání základního přehledu o eutanazii metodou sběru a analýzy odborné literatury. Literatury týkající se dané problematiky a srovnání

praktických zkušeností s teoretickými znalostmi. Budu se věnovat druhům eutanazie a pohledům na ni z úhlů různých náboženství. V jedné z kapitol se zaměřím i na vnímání problematiky z pohledu České republiky a jejího právního systému. Dále se budu věnovat přístupu k tématu v ostatních zemích Evropy i světa.

Cílem praktické části této práce bude snaha o nalezení odpovědí na otázky týkající se případného ovlivnění vírou v názoru na eutanazii. Vlivu stáří na uvedenou problematiku, vlivu setkání se se situací, kdy nevléčitelně onemocní blízký člověk a vlivu informovanosti na podporu eutanazie. Bude provedeno empirické šetření metodou kvantitativního výzkumu. Z tohoto šetření bude provedeno vyhodnocení názorů současné společnosti na dané téma. Dotazník obsahuje 15 otázek, z toho jedna je otevřená a ostatní uzavřené. Dotazník bude přílohou práce. Odpovědi respondentů budou zpracovány do přehledných grafů a tabulek a následně bude provedeno vyhodnocení zadaných hypotéz, zda se potvrdily, či nikoliv.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ PŘEHLED

1.1 Pojem

Pojem eutanazie je podle lékařského slovníku, “aktivní usmrcení pacienta lékařem, obvykle s nevyлéčitelnou nemocí, pro zkrácení jeho utrpení – na jeho vlastní opakovanou žádost, někdy též označována jako asistovaná sebevražda (přesněji se zde míní podání takových prostředků pacientovi, kterými je schopen se sám usmrtit).“¹

1.2 Aktivní a pasivní eutanazie

Nejčastěji se eutanazie rozděluje na aktivní a pasivní. Aktivní eutanazie - je aktivní zásah vedoucí ke smrti. Je to vědomá činnost, která vede k usmrcení člověka, nejčastěji prováděna formou nadměrného podání léků, většinou sedativ.² Bývá označována jako „strategie přeplněné stříkačky“.

O pasivní eutanazii lze hovořit v případě, kdy se ustoupí od aktivity. Nekoná se a nepodává se lék či se nepokračuje v léčebných procesech, které mohou prodloužit pacientův život. Smrt je sekundárním projevem. Primárním je podání nadměrného množství uklidňujících léků ke snížení bolesti nebo utrpení pacienta. Pasivní eutanazie bývá označována jako „strategie odkloněné stříkačky“.

V kontextu aktivní a pasivní eutanazie nelze opomenout asistované suicidium. Jedná se o úmyslné usmrcení sebe sama za pomoci druhé osoby. Nemocnému zprostředkuje lékař smrtící látku, kterou si nemocný sám vpraví do těla. Lékař usmrcení neprovádí, ale obstarává látku vedoucí ke smrti nemocného.³

1.3 Dobrovolná a nedobrovolná eutanazie

Při dobrovolné eutanazii se pacient rozhoduje sám o ukončení vlastního života. O nedobrovolné eutanazii se hovoří v případě, že on sám není schopný vypovídat o svých

¹ VOKURKA, Martin a Jan HUGO. *Velký lékařský slovník: Martin Vokurka, Jan Hugo a kolektiv*. 9. aktualiz. vyd. Praha: Maxdorf, 2009, s. 292. ISBN 9788073452025.

² MUNZAROVÁ, Marta. *Proč ne eutanazii, aneb, Být, či nebýt?*. Vyd. v KNA 2. V Kostelním Vydří: Pro občanské sdružení Ecce homo vydalo Karmelitánské nakladatelství, 2008, 87 s. ISBN 978-807-1953-043

³ ŠPINKOVÁ, Martina a Štěpán ŠPINKA. *Euthanasie: víme, o čem mluvíme?*. 1. vyd. Praha: Cesta domů, c2006, 42 s. Studijní texty (LexisNexis). ISBN 80-239-8592-2. s. 11-13

přáních, protože to jeho zdravotní stav nedovoluje. Rozhodnutí spočívá na rodinných příslušnících či lékařích.

2 POHLED NÁBOŽENSTVÍ NA EUTANAZII

V této kapitole se věnuji čtyřem nejčastějším náboženstvím. Všechny tyto náboženství eutanazii odmítají, i když z rozdílných důvodů.

2.1 Křesťanství

„Bráno z obecného hlediska je v zásadách křesťanské etiky uváděn princip správcovství, který poukazuje na to, že život je dán Bohem a člověk je jen jeho správcem, tedy nikoliv vlastníkem, a tedy by o svůj život měl dbát a pečovat.“⁴

Eutanazie není v Bibli přímo popsána, ale pohled na ni lze vyčíst z různých stanovisek. Nejpatrnější postoj je zřejmý z desatera přikázání - „Nezabiješ“.

Katechismus katolické církve, který je v současnosti nejucelenějším dílem o křesťanství, shrnuje výklad podstatných a základních složek křesťanského a katolického učení. Dílo o víře i etice a celkové tradici církve. Uvádí ve článku 2277 „Přímá eutanazie spočívá v ukončení života osob postižených, nemocných nebo už blízkých smrti, ať už jsou důvody nebo prostředky jakékoliv. Je mravně nepřijatelná.“ Dále v článku 2278 uvádí „Přerušeni nákladných, nebezpečných, mimořádných nebo neúměrných léčebných procedur vzhledem k očekávaným výsledkům může být oprávněné. V takovém případě je to odmítnutí léčby „za každou cenu“⁵

2.2 Judaismus

Judaismus je náboženství židovského národa. Židé jsou zastánci ochrany života, berou jej jako dar od Boha. V případě vážné nemoci v rodině jsou blízcí rodinný příslušníci povinni nemocné navštěvovat, a to buď v nemocnici, nebo v domácím prostředí. Rodinní příslušníci se za nemocné modlí, dávají jim najevo účast a nemocné utěšují. Zachování života je pro ně bezpodmínečná povinnost a v této otázce odmítají jakékoliv diskuse či kompromisy.⁶

⁴ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 28. ISBN 80-247-1025-0.

⁵ *Katechismus katolické církve*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995, ISBN 80-711-3132-6.

⁶ ONDRAČKA, Lubomír. *Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti*. 1. vyd. V Praze: Cesta domů, 2010, str. 88. ISBN 978-809-0451-636

2.3 Islám

Muslimové kladou důraz na rodinu a její hodnoty a starají se o své blízké do posledních okamžiků jejich života. Vzhledem k tomu v jejich společnosti neexistuje domov důchodců či jiný podobný institut.⁷

Základním pramenem Islámu je Korán, ve kterém se přímo o eutanazii nehovoří, ale jednoduše lze odvodit, že je nepřijatelná. V Koránu se mluví o nedotknutelnosti lidského života „Jestliže někdo zabije člověka, má být souzen, jako by zabil celé lidstvo. A jestliže někdo oživí jednoho, jakoby oživil celé lidstvo.“⁸

2.4 Buddhismus

Buddhisté se dle jejich učení mohou mnohokrát narodit, a to na různých úrovních existence. Zákony karmy mají vliv právě na podobu, ve které se znovu narodí. Zákon karmy je přírodní zákon a vysvětluje, že veškeré činy, které člověk udělá, budou mít své následky hned nebo v příštích životech. Smrt je jen část tohoto procesu. Důležitost je také ve stavu mysli v době smrti, protože ten ovlivňuje charakter příštího narození.⁹

Karma pokračuje po smrti dále ve věčnosti a ať je dobrá či špatná, pokračuje a je nesena dále do budoucnosti. Utrpení, které každý prožívá, nekončí jeho smrtí a vymizí až v případě, že jedinec tuto karmu obrátí k lepšímu.¹⁰

⁷ Ondračka, L. et al. Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti. 1. vyd. Praha: Cesta domů, 2010, s. 58 - 60

⁸ Korán. 1.vyd. Brno: Levné knihy KMa, 2006, s. 605

⁹ Ondračka, L. et al. Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti. 1. vyd. Praha: Cesta domů, 2010, s. 98 - 101

¹⁰ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 29. ISBN 80-247-1025-0

3 EUTANAZIE V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Historie

V historii naší země se vždy objevovaly snahy o legalizaci eutanazie, či přinejmenším o zmírnění jejího postavení v českém právním řádu. Již v roce 1926 byl vydán návrh na usmrcení na žádost. Tento návrh měl umožnit snížit trest tomu, kdo spáchal čin podléhající mimořádnému nátlaku nebo v přechodném omluvitelném mimořádném stavu. Dále tento návrh obsahoval i usmrcení ze soucitu, v tomto případě mohl soud trest zmírnit, případně i od trestu upustit, pokud viník úmyslně usmrtil ze soucitu, aby oběti uspil neodvratnou smrt. Další návrhy přišly v roce 1937, usmrcení na žádost z útrpnosti se mělo stíhat jako přečin. Je nutné dodat, že ani jeden z výše uvedených návrhů nebyl schválen a nebyl zařazen do českého právního systému.¹¹

V roce 2004 předložila vláda ČR sněmovně nové znění trestního zákona, ve kterém mělo být obsaženo téma eutanazie, a to v § 118 s názvem usmrcení na žádost. Toto ustanovení bylo součástí hlavy I zvláštní části návrhu zákona „Trestné činy proti životu a zdraví“
Znění navrhovaného ustanovení znělo:

§ 118

Usmrcení na žádost

(1) Kdo ze soucitu usmrtí nevléčitelně nemocnou osobu, která trpí somatickou nemocí, na její vážně míněnou a naléhavou žádost, bude potrestán odnětím svobody až na šest let.

(2) Vážně míněnou a naléhavou žádostí se rozumí svobodný a určitý projev vůle osoby starší osmnácti let, která není zbavena ani omezena ve způsobilosti k právním úkonům a není stížena duševní poruchou, jednoznačně a důrazně směřující k jejímu vlastnímu usmrcení.¹²

V roce 2007 připravil návrh zákona o pomoci při dobrovolném odchodu ze života nevléčitelně nemocného poslanec občanské demokratické strany Boris Šťastný. Jeho vizí bylo, že lékař umožní nemocnému, aby si stiskem tlačítka vpustil do žil smrtící látku,

¹¹ ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právo a moderní lékařství*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989, 347 p. ISBN 80-703-8068-3, str. 91

¹² Eutanázie v právním řádu. Epravo.cz [online]. 2004 [cit. 2014-10-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html?mail>

případně polkl smrtící tabletku. Šťastný dále uváděl, že trvá na zachování stávajícího rozsahu trestního zákoníku, tedy aby nebyla možnost třetí osoby rozhodovat o smrti pacienta.¹³

V roce 2008 předložila návrh zákona o důstojné smrti tehdejší senátorka Václava Domšová. Důstojnou smrtí se podle jejího návrhu rozumí ukončení života pacienta na jeho vlastní žádost s vědomou odbornou pomocí jiné osoby. Domšová zde navrhuje, aby pacientovi, který je ve stavu trvalého fyzického nebo psychického utrpení byla poskytnuta součinnost, pomoc k tomu, aby si smrt vyvolal sám za odborné asistence. Další část návrhu obsahovala i ustanovení o pacientech, kteří jsou ve stavu bezvědomí a o tzv. důstojnou smrt požádali předem. V tomto případě by vyvoláním důstojné smrti byl pověřen lékař, který by za toto nebyl odpovědný dle trestního práva. Žádný lékař by k této nápomoci nemohl být nucen. V návrhu byly také přesně dané podmínky důstojné smrti, a to:

- pacient trpí vážnou a nevléčitelnou nemocí
- pacient se nachází ve stavu nezměnitelného bezvědomí
- zdravotní stav pacienta je s ohledem na stav lékařské vědy v té době nevratný¹⁴

Výše uvedený návrh zákona byl předložen v senátu Parlamentu České republiky a nebyl schválen. Předloha, by dle kritiků, a to většinou lékařů, legalizovala vědomé zabíjení a také by zde byla hrozba zneužití.¹⁵

3.2 Současná právní úprava

V současné právní úpravě můžeme dohledat několik odkazů na protiprávnost eutanazie. Jako hlavním zdrojem protiprávnosti se jeví Listina základních práv a svobod, tedy Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., který v článku 6

¹³ Legální eutanazie? Poslanec Šťastný už má návrh zákona. Aktualne.cz [online]. 2007 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/legalni-eutanazie-poslanec-stastny-uz-ma-navrh-zakona/r~i:article:464195/>

¹⁴ Senát má na stole zákon o eutanazii. Umírání [online]. 2008 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.umirani.cz/detail-clanek/senat-ma-na-stole-zakon-o-eutanazii.html>

¹⁵ Eutanázie uzákoněna nebude. Ceska televize.cz [online]. 2008 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/29072-eutanazie-uzakonena-nebude/>

odst. 1 říká „Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením“ a v článku 6 odst. 2 „Nikdo nesmí být zbaven života.“¹⁶

Dalším právním ustanovením v českém právním řádu je § 140 Vražda v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. Toto ustanovení říká:

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.
- (2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.¹⁷

V trestním zákoníku se musí dále zmínit § 144 Účast na sebevraždě, kde se uvádí:

- (1) Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody až na tři léta.¹⁸

Poslední norma, kterou chci zmínit, je etický kodex české lékařské komory, ve kterém je v § 2 odst. 7 uvedeno:

„Lékař u nevléčitelně nemocných a umírajících účinně tiší bolest, šetří lidskou důstojnost a mírní utrpení. Vůči neodvratitelné a bezprostředně očekávané smrti však nemá být cílem lékařova jednání prodlužovat život za každou cenu. Eutanazie a asistované suicidium nejsou přípustné.“¹⁹

3.3 Vývoj názorů na eutanazii

Již v antice byla eutanazie známa pod uvedeným pojmem. Platon by v případě agonizující a ničující choroby v některých případech dobrovolnou smrt schvaloval, ale k sebevraždě jako takové, se stavěl zásadně negativně. Tomuto tématu se věnoval v dílech *Faidon* a *Politeia*. V prvním z nich zvažuje, že člověk při bezprostředně nastávající a neodvratné smrti, není-li jiného východiska, může zvolit dřívější odchod ze života. V druhém jmenovaném díle je radikálnější a uvádí, že člověk za život nevděčí bohům a má tedy právo svůj život sám ukončit. Dokonce zde staví na nejvyšší hodnotu stát, tedy pokud člověk není užitečný pro společnost, ani pro sebe, je možné eutanazii užít. Aristoteles s těmito názory nesouhlasil. Prosazoval stát a zdůrazňoval, aby všichni zůstali co nejdéle

¹⁶ Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. 1992 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Etický kodex. Česká lékařská komora [online]. 2007 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: www.lkcr.cz/doc/cms_library/10_sp_c_10_eticky_kodex-100217.pdf

produktivní pro stát a měli by se postavit smrti chrabře. Eutanazie je dle Aristotela odsouzeníhodná z dvou důvodů, tedy že je ukázkou ukvapenosti, zbabělosti nejvyššího stupně a předčasně zbavuje stát člověka. Umírat se má v odvaze a ne poddat se smrti. Tímto se člověk stává příkladem pro ostatní.²⁰

Hlavním mezníkem v historii medicíny, prakticky i eutanazie, se stala Hippokratova přísaha, kterou skládá každý lékař a obsahuje základní etické principy jejich povolání. Zde se uvádí: „Nepodám nikomu smrtící prostředek, ani kdyby mne o to kdokoli požádal, a nikomu také nebudu radit (jak zemřít).“²¹

Munzarová dodává k Hippokratově přísaze, že jejich autorem musel být někdo ze stoupenců pythagorejců a je s podivem, že tyto přístupy jsou základem lékařských kodexů po celá staletí až do současné doby.²²

²⁰ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 108 s. ISBN 80-247-1025-0 str. 26-27

²¹ Hippokratova přísaha. *Wikipedie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hippokratova_p%C5%99%C3%ADsaha

²² MUNZAROVÁ, Marta. Zamyšlení nad Hippokratovou přísahou (Thinking about Hippocratic oath). *Praktický lékař*, Česká lékařská společnost JEP, 1996, vol. 76, No 9, p. 456-457. ISSN 0032-6739.

4 EUTANAZIE VE SVĚTĚ

4.1 Evropské státy

Parlamentní shromáždění Rady Evropy v roce 2012 vydalo rezoluci č. 1859, ve které se uvádí „Eutanazie, ve smyslu úmyslného zabití jednáním nebo zanedbáním závislé lidské bytosti kvůli jejímu domnělému užitku, musí být vždy zakázána.“²³

Ve většině států Evropy je eutanazie zakázána. Zeměmi, které eutanazii povolují a mají ji v současné době zakotvenou v právním řádu, jsou Nizozemsko, Belgie, Lucembursko a Švýcarsko.

V Nizozemsku lékař, který provede eutanazii, nebude trestán, pokud ji provede na základě daných kritérií. Tyto kritéria se nazývají Rotterdamská kritéria:

- pacient musí být kompetentní a žádost dobrovolná a úmyslná
- pacientova žádost musí být dobře uvážena, jasná a opakovaná
- pacient musí nesnesitelně trpět (ne nutně fyzicky) a eutanazie musí být poslední možností. Jiné možnosti ulehčit situaci nemocného již byly vyzkoušeny a shledány neúčinnými.
- eutanazii může provádět jenom lékař
- lékař musí vše konzultovat s jiným nezávislým lékařem, který již má zkušenost v této oblasti²⁴

Haškovcová ve své knize *Lékařská etika* uvádí „Rozhodně nelze tvrdit, že byl v Holandsku přijat zákon povolující aktivní eutanazii. Přesnější a věcně správné je konstatování, že v Holandsku byla uzákoněna beztrestnost eutanazie.“²⁵

V dalším státě Evropy, Belgii, byla eutanazie legalizována zákonem v roce 2002. Žadatel musí být plnoletý, jeho zdravotní stav musí být neléčitelný, nebo alespoň závažný. Musí být o něm srozuměn a řádně informován. Žádost musí být opakovaná a uvážena. Lékař,

²³ This resolution is not intended to deal with the issues of euthanasia or assisted suicide. Euthanasia, in the sense of the intentional killing by act or omission of a dependent human being for his or her alleged benefit, must always be prohibited. This resolution thus limits itself to the question of advance directives, living wills and continuing powers of attorney.

Council of Europe Parliamentary Assembly. Parliamentary Assembly [online]. 2012 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta12/ERES1859.htm>

²⁴ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 33. ISBN 80-247-1025-0

²⁵ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Lékařská etika*. 3. rozš. vyd. Praha: Galén, 2002, 272 s. ISBN 80-726-2132-7

který provede eutanazii je povinen vyplnit zvláštní formulář a tento odeslat hodnotící komisi, která je k tomuto účelu vytvořena. Komise posuzuje, zda vše proběhlo v zákonných liniích.²⁶

V Belgii se nejedná o asistovanou sebevraždu, protože látku, po které pacient zemře, podá pacientovi lékař sám.²⁷

Jako první na světě dokonce v Belgii umožňují provést eutanazii u osob bez rozdílu věku.²⁸

Jako třetí země Evropské unie se mezi povolující eutanazii zařadilo Lucembursko. Zákon o eutanazii zde byl přijat v roce 2009. Přijetí tohoto zákona, ale provázelo mnoho sporů. Norma byla přijata lucemburským parlamentem, ale velkovévoda Henri, hlava státu, odmítl zákon podepsat, protože je silně katolicky založen. Spustil by tak konstituční krizi. Na základě tohoto rozhodnutí parlament velkovévodovi odebral jeho pravomoci a prakticky jej postavil do role pouze obřadní hlavy státu. Zákon byl tedy poté schválen a uvádí, že lékař, který provede eutanazii, nebo asistovanou sebevraždu, nebude čelit trestnímu stíhání.²⁹

Poslední evropskou zemí, o které je potřeba se zmínit, je Švýcarsko. Zde není eutanazie legalizována zákonem, nebo jinou normou, i když tyto snahy byly a to zejména v 80. letech 20. stol. Ve švýcarské ústavě je zakotveno, že pomoc k sebevraždě není trestným činem. Asistovanou sebevraždu zde poskytují soukromé subjekty - organizace Exit a Dignitas. Provádí se přímo v prostorech těchto organizací a samozřejmě za úplatu. Ceny se pohybují až do výše 5 000 švýcarských franků, tedy cca 113 000 Kč. Zákazníci těchto organizací nejdříve konzultují svůj stav s lékařem organizace a poté podepíší žádost o asistovanou sebevraždu. Samotný proces probíhá tak, že zákazník dostane od lékaře smrtící látku,

²⁶ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 50 - 51. ISBN 80-247-1025-0

²⁷ Eutanazie - dobrá smrt. *Eutanazie - dobrá smrt* [online]. 2007 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.eutanazie-dobrasmrt.bluefile.cz/?akce=paragraf&id=5>

²⁸ Belgie jako první země posvětila neomezenou dětskou eutanazii. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/262428-belgie-jako-prvni-zeme-posvetila-neomezenou-detskou-eutanazii/>

²⁹ Lucembursko se stalo třetí evropskou zemí povolující eutanazii. *Vitalia.cz* [online]. 2009 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/lucembursko-se-stalo-treti-evropskou-zemi-povolujici-eutanazii/>

kteřou vypije. Výše uvedené služby hojně využívají i zahraniční klienti, zejména z Německa a Francie, těmto se říká tzv. turisté smrti.³⁰

V některých evropských zemích je také povolena pasivní eutanazie, jedná se o státy Dánsko, Finsko, Francie, Irsko Itálie a Německo.³¹

4.2 Austrálie

Severní teritorium Austrálie uzákonilo aktivní eutanazii v létě roku 1996. Zákon byl přijat iniciovaným plebiscitem. Po odmítavých názorech na zákon byl již v říjnu roku 1997 zrušen.³²

Za uvedenou dobu podstoupily eutanazii celkem čtyři osoby na základě této normy. Pacienti, kteří chtěli podstoupit eutanazii, se museli prokázat osvědčením dvou praktických lékařů o jejich nevléčitelné nemoci a přání smrti. Dále museli podstoupit psychologické vyšetření, na které poté vydal hodnocení psycholog. Zde se zkoumalo, zda jsou k danému rozhodnutí způsobilí.³³

4.3 Americké státy

Nejnámějším z Amerických států s povolením k provádění eutanazie je stát Oregon. Snahy o zavedení eutanazie v České republice se v největší míře odkazují právě na tuto právní formu povolení eutanazie, protože je velmi propracovaná. Snahy k povolení byly v Oregonu již od roku 1991, nakonec došlo k uzákonění v roce 1997 protokolem „The Oregon Death With Dignity Act“. V tomto případě se jedná o asistovanou sebevraždu. Smrtnou látku předepíše lékař, ale do těla si ji vpraví pacient sám. Pacienti, kteří požádají o eutanazii na základě tohoto zákona, musí doložit, že jsou nemocní nevléčitelnou chorobou a podle lékařského posouzení povede ke smrti pacienta do půl roku.³⁴

³⁰ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Thanatologie: nauka o umírání a smrti*. 2., přepr. vyd. Praha: Galén, c2007, 244 s. ISBN 978-807-2624-713, str. 129

³¹ Eutanazii umožňuje jen málo zemí světa. *Zdravotnické noviny* [online]. 2012 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.zdravky.cz/zpravodajstvi/ze-zahranici/eutanazii-umoznuje-jen-malo-zemi-sveta>

³² *Paliativní medicína*. Vyd. 1. Editor Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam. Praha: Grada, 1998, 480 s. ISBN 80-716-9437-1, srov. 446

³³ Eutanazie ve světě. *Epravo.cz - Váš průvodce právem* [online]. 2005 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

³⁴ MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 50 - 51. ISBN 80-247-1025-0

Pasivní eutanazie je povolena i v místních částech Mexika, kde nevléčitelně nemocný člověk může odmítnout léčbu, která jej drží při životě. Jedná se o federální distrikt Mexiko, stát Aguascalientes a stát Michoacán.³⁵

V rámci Spojených států amerických nelze vynechat jedno podstatné jméno, a to Jack Kevorkian, lékař, patolog a propagátor eutanazie. Vysloužil si přezdívku „doktor smrt“. Osobně asistoval minimálně u 130 provedení eutanazie ve Spojených státech amerických. Výrazně se zasazoval o uzákonění eutanazie a asistované sebevraždy. Právě pro své pacienty sestrojil přístroj na sebevraždu. Byl několikrát obžalován, ale i osvobozen z vraždy. Při posledním soudním procesu byl odsouzen. Ve výkonu trestu odnětí svobody byl 8 let a poté byl ze zdravotních důvodů propuštěn s podmínkou, že nebude provozovat eutanazie a asistované sebevraždy. Zemřel v roce 2011 ve věku 83 let.³⁶

4.4 Asijské státy

V Asii má i na obyčejný život významný vliv náboženství a územní tradice. Vzhledem k tomu zde eutanazie jako taková není zakotvena v žádné právní úpravě těchto států.

³⁵ Euthanasia in Mexico. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. 2014 [cit. 2014-10-16]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Euthanasia_in_Mexico „Legislation on euthanasia in Mexico distinguishes between passive and active euthanasia. Since 7 January 2008 the law allows the terminally ill —or closest relatives, if unconscious— to refuse medication or further medical treatment that may extend life (known as passive euthanasia) in Mexico City, in the state of Aguascalientes (since 6 April 2009) and, since 1 September 2009, in the state of Michoacán.“

³⁶ BROVINS, Joan M a Thomas H OEHMKE. *Vražda, nebo milosrdenství?: Dr. Smrt*. Vyd. 1. Editor Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam. Překlad Vladimír Smrž. Praha: Brána, 1996, 181 s. ISBN 80-859-4645-9. str. 24

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 PRŮZKUM ZAMĚŘENÝ NA ZNALOSTI A INFORMOVANOST VEŘEJNOSTI O PROBLEMATICE EUTANAZIE

V rámci vypracování bakalářské práce jsem se v empirické části zaměřil na výzkum znalostí a informovanosti veřejnosti v oblasti eutanazie. Otázky byly vytvořeny tak, aby bylo zjištěno, jaké jsou zkušenosti dotázaných, jaké k tomuto tématu zaujímají stanoviska a zda mají o eutanazii právní povědomí. Byly osloveny osoby různých věkových kategorií, různého pohlaví a různého vyznání. Osoby byly vybrány náhodně z okruhu mých známých, kamarádů, spolužáků, kolegů a rodiny. Šetření bylo provedeno v měsíci říjnu 2014.

5.1 Dotazník

Rozhodl jsem se pro metodu dotazníkového šetření. Kvantitativní průzkum pomocí vyhodnocení dotazníku se jeví jako vhodný, protože dojde k rychlému a úspornému sesbírání dat od většího množství respondentů. Vytvořený dotazník obsahuje 15 otázek, z toho je jedna otevřená a ostatní uzavřené. Otázka č. 4, která se týká náboženství respondentů je částečně otevřená, je zde na výběr bez vyznání, katolické, u tohoto jsem počítal s tím, že jsou nejčastější. Poté je na výběr možnost vypsát jiné náboženství. Vzhledem k množství dalších vyznání jsem zvolil tuto formulaci otázky. Otázky byly vytvořeny tak, aby byly lehce pochopitelné, jasně formulované a byla možnost na ně jednoduše odpovědět. Dotazník je přiložen k práci jako Příloha č. 1.

5.2 Hypotézy

Pro dotazníkové šetření jsem vytvořil tyto hypotézy:

1. Více mladších respondentů bude mít kladný postoj k eutanazii než starší respondenti.
2. Bude více respondentů, kteří zažili v blízké rodině smrt těžce nemocného nebo umírajícího člověka, s kladným vztahem k eutanazii.
3. Lidé podporující uzákonění eutanazie jsou více informováni o této problematice.
4. Náboženství respondentů ovlivní názor na zavedení eutanazie v České republice.

5.3 Vyhodnocení

Nejdříve proběhlo kontrolní šetření, zda jsou všechny otázky srozumitelné a zda jsou všude dostatečně vytvořené odpovědi. Kontrolní šetření proběhlo v pořádku a poté bylo rozdáno celkem 104 dotazníků. K vyhodnocení se vrátily všechny kompletně vyplněné dotazníky. V prvních čtyřech otázkách jsem se zaměřil na vymezení věku, pohlaví, dosaženého vzdělání a náboženství respondentů. V následujících otázkách byly osoby tázány na jejich názory k tématu eutanazie.

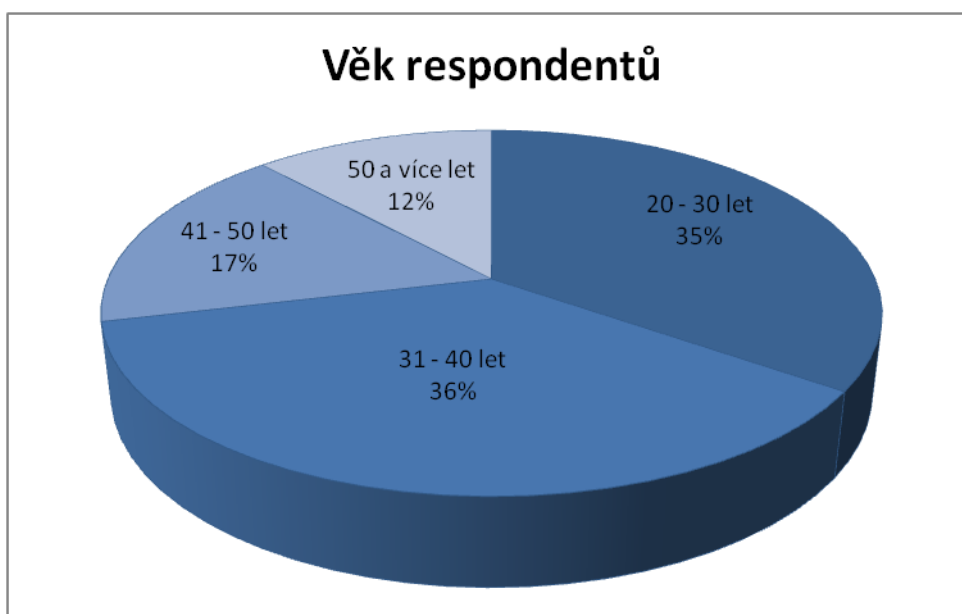
Otázka č. 1 se zaměřila na věkové skupiny tázaných.

Tabulka 1: Věk

Věk	Absolutní četnost N	Relativní četnost
20 - 30 let	36	35%
31 - 40 let	38	37%
41 - 50 let	18	17%
50 a více let	12	12%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 1: Věk

Pramen: vlastní práce

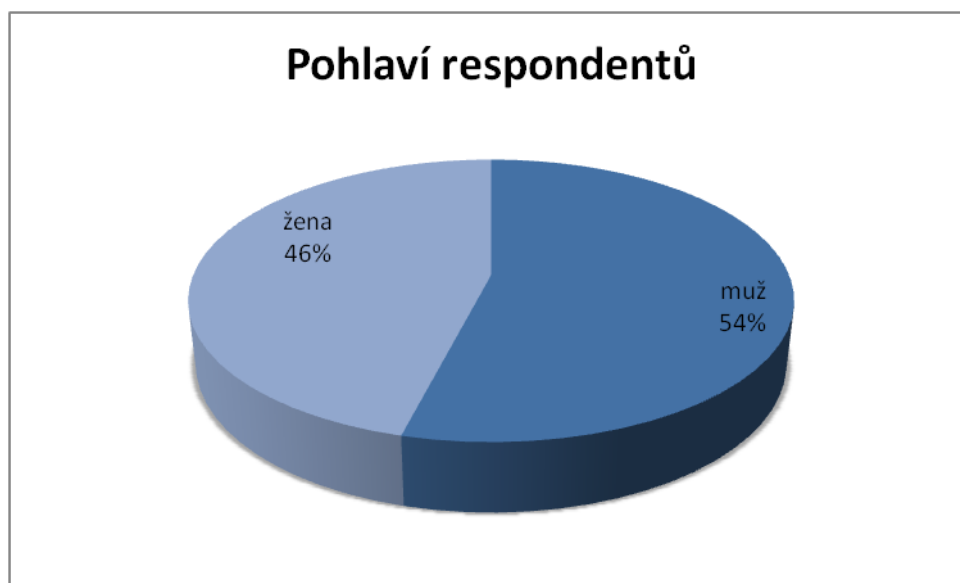
Otázka č. 2 se týkala pohlaví respondentů.

Tabulka 2: Pohlaví

Pohlaví	Absolutní četnost N	Relativní četnost
muž	56	54%
žena	48	46%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 2: Pohlaví respondentů

Pramen: vlastní práce

V **otázce č. 3** byli respondenti dotazováni na jejich nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka 3: Vzdělání

Vzdělání	Absolutní četnost N	Relativní četnost
Základní	22	21%
Střední	44	42%
Vyšší odborné	8	8%
Vysokoškolské	30	29%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 3: Vzdělání

Pramen: vlastní práce

V otázce č. 4 jsem se zaměřil na náboženské vyznání tázaných.

Tabulka 4: Náboženství

Náboženství	Absolutní četnost N	Relativní četnost
bez vyznání	66	63%
křesťanství	38	37%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 4: Náboženství respondentů

Pramen: vlastní práce

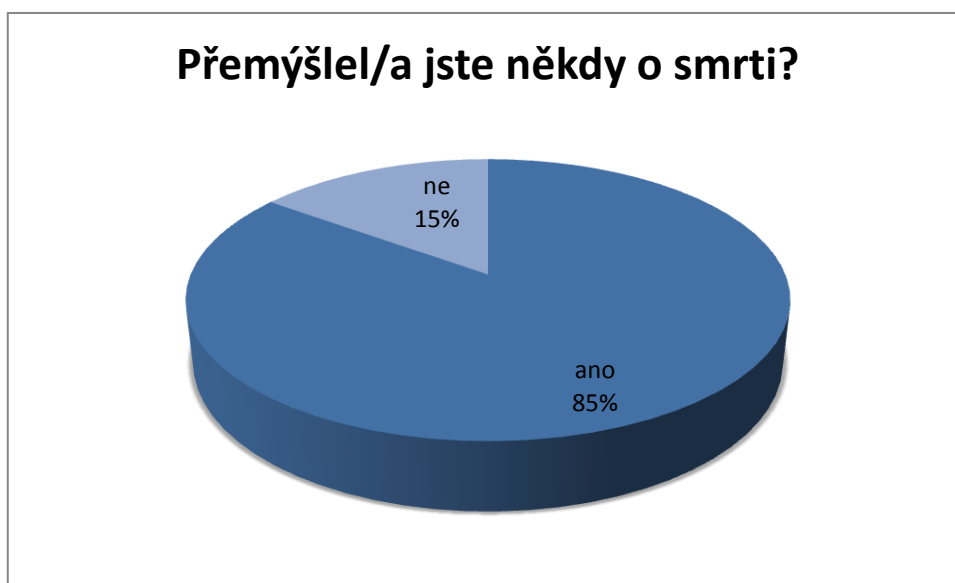
Na otázku č. 5 „Přemýšlel/a jste někdy o smrti?“ odpovědělo 88 respondentů kladně, 16 záporně.

Tabulka 5: Rozdělení respondentů podle přemýšlení o smrti

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	88	85%
ne	16	15%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 5: Rozdělení respondentů podle přemýšlení o smrti

Pramen: vlastní práce

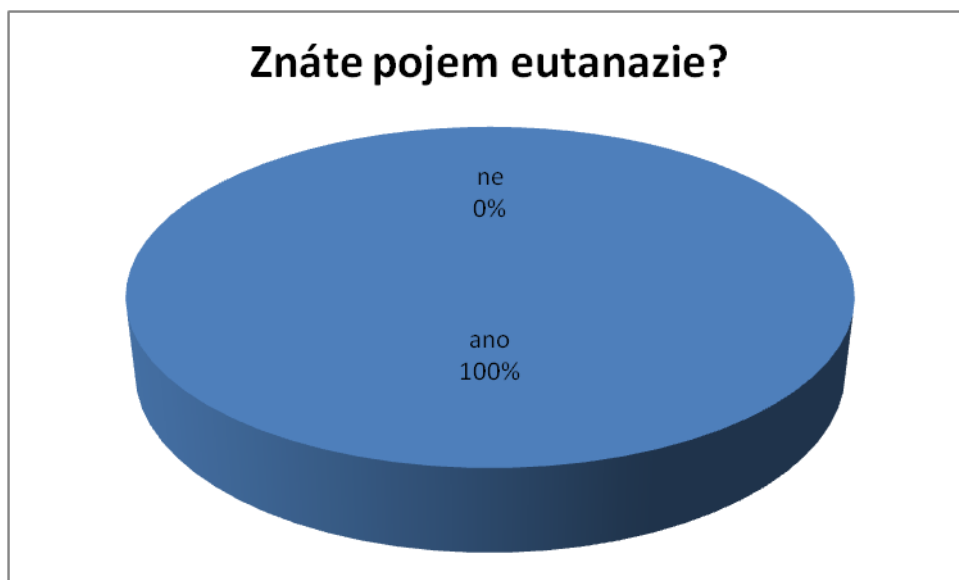
Otázka č. 6 zní „Znáte pojem eutanazie?“ Odpověď byla v 100% kladná, všichni dotázaní tento pojem znají.

Tabulka 6: Rozdělení respondentů podle znalosti pojmu eutanazie

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	104	100%
ne	0	0%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 6: Rozdělení respondentů podle znalosti pojmu eutanazie

Pramen: vlastní práce

Otázka č. 7 byla jako jediná otevřená, tedy respondenti měli možnost odpovědět svými slovy. Zde nebyly vytvořeny předem určené odpovědi. Otázka zněla "Co si pod pojmem eutanazie představíte?" K vyhodnocení této odpovědi jsem vybral několik odpovědí, které se často opakovaly. Nejčastěji, a to v 18 případech byla odpověď „předčasné a předem naplánované ukončení svého života z důvodu vážné nemoci.“ Tyto odpovědi nezněly zcela stejně. Odpovědi zařazené do této skupiny musely obsahovat toto „předem naplánované“ a „z důvodu vážné nemoci“. Další často opakující, a to v 16 případech, byly odpovědi, ve kterých respondenti odpověděli skoro definicí eutanazie, a to „asistovaná sebevražda, smrt z milosrdenství“. V 10 případech odpověděli respondenti na tuto otázku odpovědí „dobrovolná smrt“. 8 respondentů odpovědělo „ukončení života“. U této otázky bych chtěl zmínit další odpovědi, které se vyskytly pouze ve dvou, nebo třech případech. Připadají mi zajímavé. Jednalo se o odpovědi „pomoc s umíráním, pomoc cizí osoby k ukončení života, pohodlná smrt v rodinném kruhu, vysvobození a svoboda výběru“. Z těchto odpovědí jsou patrné různé úhly pohledu na pojem eutanazie.

V **otázce č. 8** byli respondenti dotázáni, zda si myslí, že je možné, eutanazii zneužít. 83% z tázaných odpovědělo kladně a 17% záporně.

Tabulka 7: Rozdělení respondentů podle názoru na zneužití eutanazie

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	86	83%
ne	18	17%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 7: Rozdělení respondentů podle názorů na zneužití eutanazie

Pramen: vlastní práce

Otázka č. 9 byla konstruována ke zjištění, zda by respondenti využili eutanazii k ukončení vlastního života. Většina, přesněji 67% tázaných kladně, 10% volilo ne a 23% neví.

Tabulka 8: Rozdělení respondentů podle názoru na ukončení vlastního života pomocí eutanazie

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	70	67%
ne	10	10%
nevím	24	23%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 8: Rozdělení respondentů podle názoru na ukončení vlastního života pomocí eutanazie

Pramen: vlastní práce

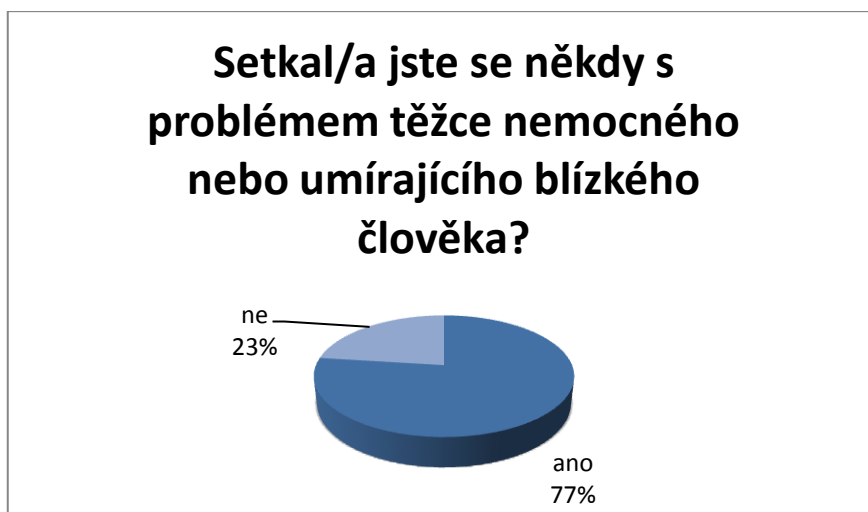
V **otázce č. 10** byl vznesen dotaz, zda se respondenti setkali s problémem těžce nemocného nebo umírajícího blízkého člověka. Více než 2/3 dotázaných, přesně 77%, odpovědělo kladně a 23% odpovědělo záporně.

Tabulka 9: Rozdělení respondentů podle zkušenosti s problémem těžce nemocné nebo umírající blízké osoby

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	80	77%
ne	24	23%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 9: Rozdělení respondentů podle zkušenosti problémem těžce nemocné nebo umírající blízké osoby

Pramen: vlastní práce

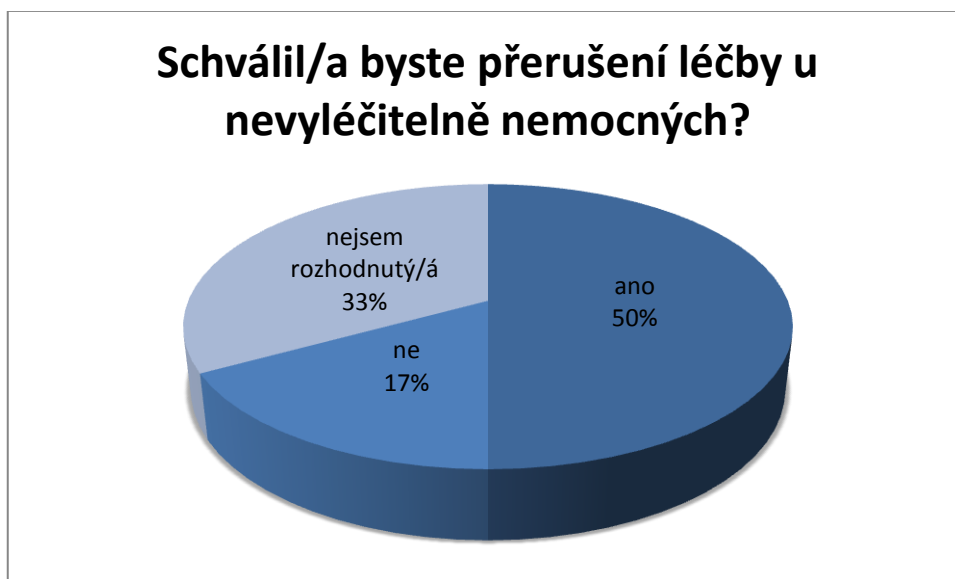
Otázka č. 11 se týkala schválení přerušení léčby u nevléčitelně nemocných. Zde byla odpověď kladná u 50% tázaných, záporně odpovědělo 17% tázaných a 33% respondentů není rozhodnuto.

Tabulka 10: Rozdělení respondentů podle názoru na schválení přerušení léčby u nevléčitelně nemocných

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	52	50%
ne	18	17%
nejsem rozhodnutý/á	34	33%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 10: Rozdělení respondentů podle názoru na schválení přerušení léčby u nevléčitelně nemocných

Pramen: vlastní práce

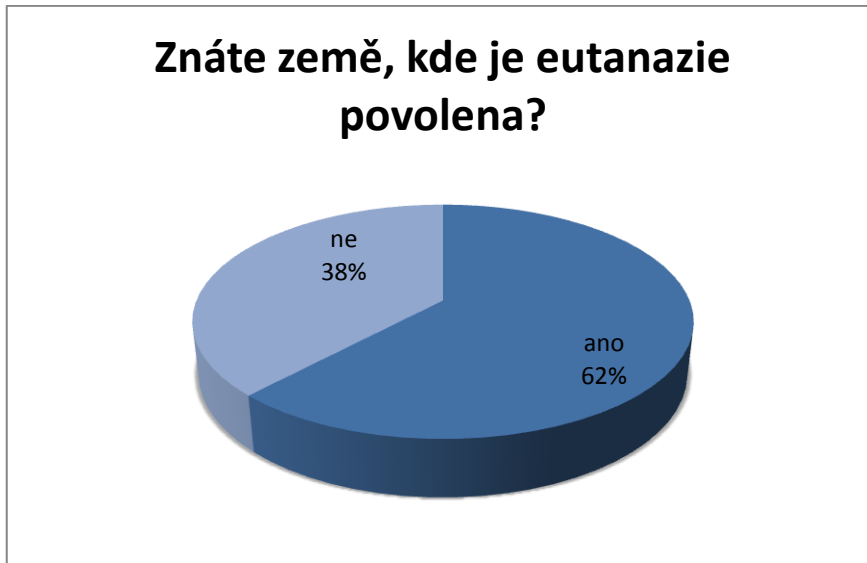
V **otázce č. 12** byli respondenti dotázáni, zda znají země, kde je eutanazie povolena. 62% dotázaných tyto země zná, 38% ne.

Tabulka 11: Rozdělení respondentů podle znalosti zemí, kde je eutanazie povolena

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	64	62%
ne	40	38%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 11: Rozdělení respondentů podle znalosti země, kde je eutanazie povolena

Pramen: vlastní práce

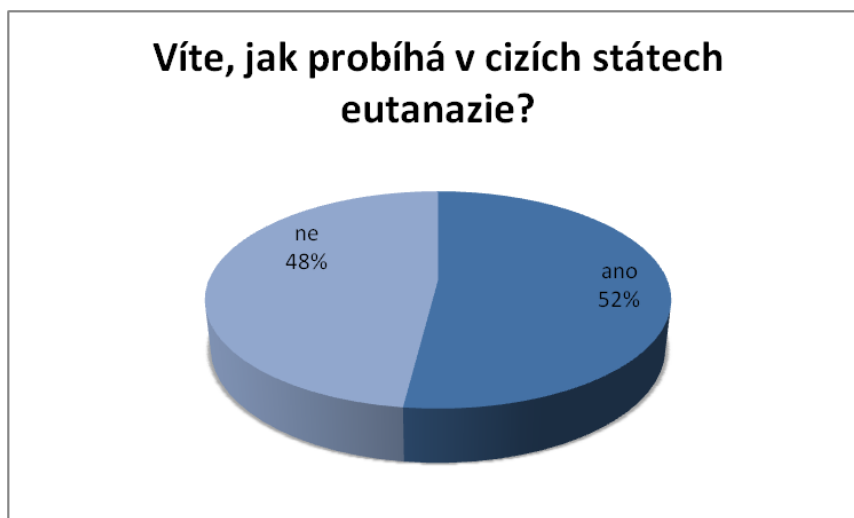
Otázka č. 12.1 byla zaměřena na otázku, zda tázaní ví, jak v cizích státech eutanazie probíhá. Kladně odpovědělo 52% a záporně 48% tázaných.

Tabulka 12: Rozdělení respondentů podle znalosti, jak probíhá eutanazie v cizích státech?

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	54	52%
ne	50	48%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 12: Rozdělení respondentů podle znalosti, jak probíhá eutanazie v cizích státech

Pramen: vlastní práce

Otázka č. 13 se týkala dotazu, zda si respondenti myslí, že jsou dostatečně informováni o problematice eutanazie. 38% dotázaných si myslí, že jsou dostatečně informováni a 62 % si myslí, že jsou nedostatečně informováni.

Tabulka 13: Rozdělení respondentů podle názoru na jejich dostatečné informování o problematice eutanazie

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	40	38%
ne	64	62%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 13: Rozdělení respondentů podle názoru na jejich dostatečné informování o problematice eutanazie

Pramen: vlastní práce

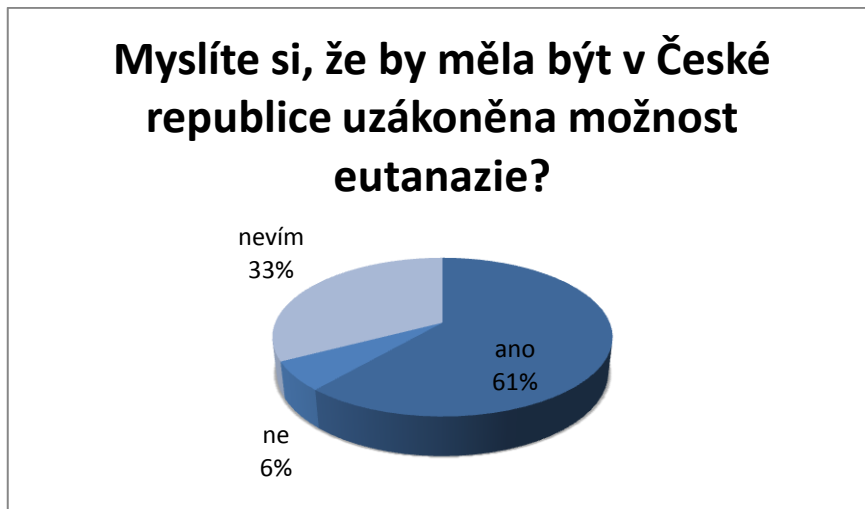
V **otázce č. 14** byl položen dotaz, zda si tázaní myslí, že by měla být v České republice uzákoněna možnost eutanazie. Ze 104 dotázaných odpovědělo kladně 62%, jen 6% odpovědělo záporně a 33% dotázaných neví.

Tabulka 14: Rozdělení respondentů podle názoru na uzákonění eutanazie v České republice

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	64	62%
ne	6	6%
nevím	34	33%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 14: Rozdělení respondentů podle názoru na uzákonění eutanazie v České republice

Pramen: vlastní práce

Poslední otázka se týkala dotazu, zda si tázaní myslí, že je česká společnost připravena na uzákonění eutanazie. Jen 23% respondentů odpovědělo „ano“, více než $\frac{3}{4}$ respondentů, přesně 77%, odpovědělo „ne“.

Tabulka 15: Rozdělení respondentů podle názoru na připravenost české společnosti na uzákonění eutanazie

Odpověď	Absolutní četnost N	Relativní četnost
ano	24	23%
ne	80	77%
celkem	104	100%

Pramen: vlastní práce

Graf 15: Rozdělení respondentů podle názoru na připravenost české společnosti na uzákonění eutanazie

Pramen: vlastní práce

5.4 Vyhodnocení hypotéz

5.4.1 Hypotéza č. 1

Více mladších respondentů bude mít kladný postoj k eutanazii než starší respondenti.

Tabulka 16: Vyhodnocení hypotézy č. 1

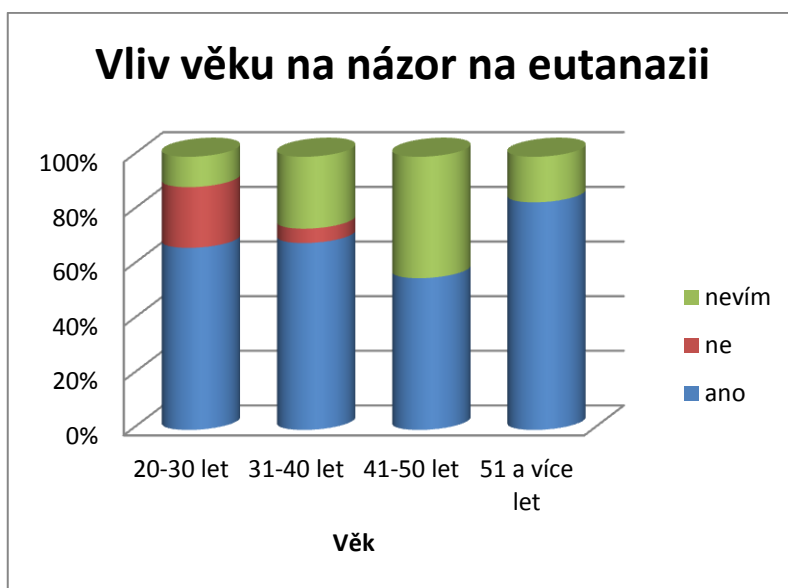
Věk/odpověď	ano	ne	nevím
20-30 let	24	8	4
31-40 let	26	2	10
41-50 let	10	0	8
51 a více let	10	0	2
celkem	70	10	24

Pramen: vlastní práce

K vyhodnocení hypotézy č. 1 bylo použito srovnání otázky č. 1 „Věk?“ a otázky č. 9 „Myslíte si, že byste využil/a eutanazii k ukončení vlastního života?“

Vyhodnocením bylo zjištěno, že věková skupina 20 – 30 let by volila eutanazii k ukončení vlastního života v 67% (24 odpovědi), nevolila v 22% (8 odpovědi) a neví v 11% (4 odpovědi). Ve věkové skupině 31 – 40 let se k ukončení vlastního života staví kladně 68% respondentů (26 odpovědi), záporně 5% respondentů (2 odpovědi) a neví 26% (10 odpovědi). Respondenti ve věkové skupině 41 – 50 let odpověděli na otázku, zda by volili eutanazii k ukončení vlastního života v 56% kladně (10 odpovědi), nikdo neodpověděl záporně a 44% neví (8 odpovědi). V nejstarší věkové skupině, tedy 51 a více let, odpovědělo na uvedenou otázku kladně 83% respondentů (10 odpovědi), záporně neodpověděl nikdo a 17% respondentů neví (2 odpovědi).

Graf 16: Vyhodnocení hypotézy č. 1

Pramen: vlastní práce

Hypotéza č. 1. se potvrdila. Respondenti starších věkových skupin, tedy 41 – 50 a 51 a více let, odpověděli v 56% a 83% kladně, mladší respondenti ve věkových skupinách 20 – 30 let a 31 – 40 let odpověděli kladně v 67% a 68%.

5.4.2 Hypotéza č. 2

Bude více respondentů, kteří zažili v blízké rodině smrt těžce nemocného nebo umírajícího člověka, s kladným vztahem k eutanazii.

Tabulka 17: Vyhodnocení hypotézy č. 2

smrt blízkého v rodině/využití eutanazie k vlastní smrti	ano	ne	nevím
Ano	56	6	18
Ne	14	4	6
Celkem	70	10	24

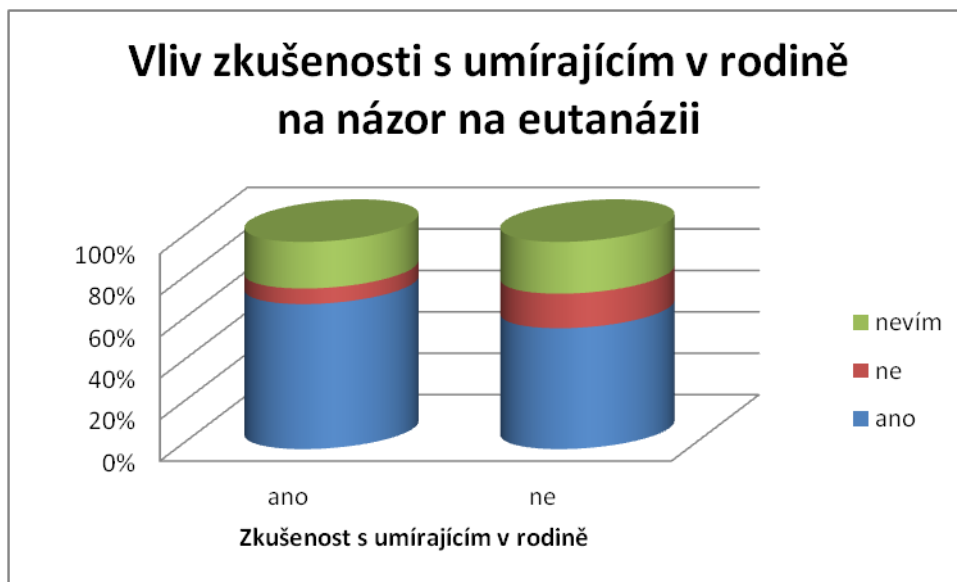
Pramen: vlastní práce

K vyhodnocení hypotézy č. 2 bylo použito srovnání otázek č. 9 „Myslíte si, že byste využil/a eutanazii k ukončení vlastního života?“ a otázky č. 10 „Setkal/a jste se někdy s problémem těžce nemocného nebo umírajícího blízkého člověka?“

Respondenti, kteří se setkali s problémem těžce nemocného, nebo umírajícího blízkého člověka, volilo odpověď na otázku, zda by využili eutanazii k ukončení vlastního života

ano v 70% (56 odpovědí), ne v 8% (6 odpovědí) a nevím 23% (18 odpovědí). Respondenti, kteří se nesetkali s problémem těžce nemocného, nebo umírajícího blízkého člověka by volili k ukončení života eutanazii v 58% (14 odpovědí), nevolili by ji v 17% (4 odpovědi) a neví 25% respondentů (6 odpovědí).

Graf 17: Vyhodnocení hypotézy č. 2

Pramen: vlastní práce

Hypotéza č. 2 se potvrdila, je více respondentů, kteří zažili smrt blízkého člověka a souhlasí s eutanazií, než osoby, kteří smrt blízkého nezažili.

5.4.3 Hypotéza č. 3

Lidé podporující uzákonění eutanazie jsou více informováni o této problematice.

Tabulka 18: Vyhodnocení hypotézy č. 3

informovanost v oblasti eutanazie/uzákonění eutanazie v ČR	Ano	ne	nevím
ano	22	2	16
ne	42	4	18
celkem	64	6	34

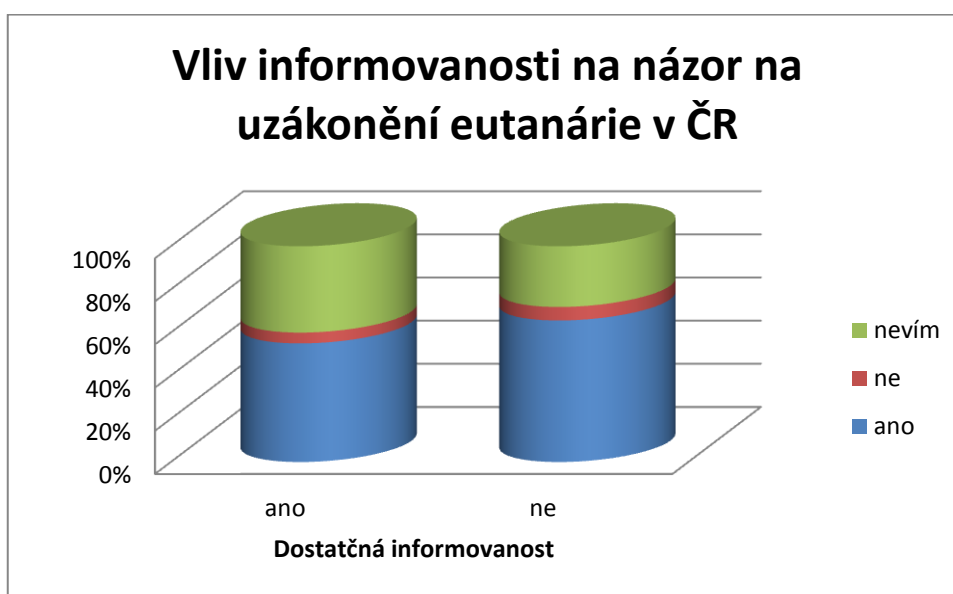
Pramen: vlastní práce

K vyhodnocení této hypotézy byly porovnány otázky č. 13 „Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problematice eutanazie?“ a otázky č. 14 „Myslíte si, že by měla být v České republice uzákoněna možnost eutanazie?“

Respondenti, kteří jsou dostatečně informováni o problematice eutanazie jsou pro uzákonění možnosti eutanazie v České republice v 55% (22 odpovědí), proti v 5% (2 odpovědi) a v 40% neví (16 odpovědí). Respondenti, kteří nejsou dostatečně informováni o problematice eutanazie by podpořili uzákonění eutanazie v České republice v 66% (42 odpovědi), proti by byli v 6% (4 odpovědi) a neví 28% respondentů (18 odpovědi).

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila, informovanost respondentů nemá vliv na jejich názor na uzákonění eutanazie.

Graf 18: Vyhodnocení hypotézy č. 3

Pramen: vlastní práce

5.4.4 Hypotéza č. 4

Náboženství respondentů ovlivní názor na zavedení eutanazie v České republice.

Tabulka 19: Vyhodnocení hypotézy č. 4

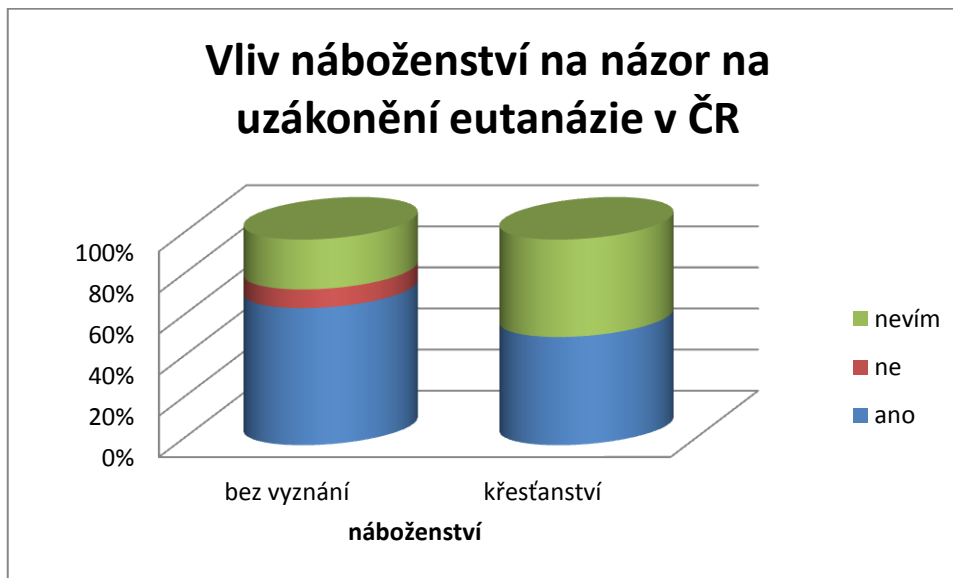
náboženství/uzákonění eutanazie v ČR	ano	ne	nevím
bez vyznání	44	6	16
křesťanství	20	0	18
celkem	64	6	34

Pramen: vlastní práce

K vyhodnocení hypotézy č. 4 bylo použito srovnání otázek č. 4 „Náboženství“ a otázky č. 14 „Myslíte si, že by měla být v České republice uzákoněna možnost eutanazie?“

Respondenti, kteří jsou bez vyznání, odpověděli na uzákonění eutanazie v České republice kladně v 67% (44 odpovědí), záporně v 9% (6 odpovědí) a nevím 24% (16 odpovědí). Respondenti, kteří se v odpovědi přihlásili ke křesťanství, by pro uzákonění byli v 53% (20 odpovědí), nikdo neodpověděl záporně a neví 47% (18 odpovědí).

Graf 19: Vyhodnocení hypotézy č. 4

Pramen: vlastní práce

Hypotéza č. 4 se potvrdila, protože pro zavedení eutanazie je více respondentů bez vyznání než respondentů, kteří se hlásí ke křesťanství.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla pro mě významnou zkušeností, jak se blíže seznámit s problematikou eutanazie. Většina lidí, včetně mě, má o eutanazii osobní smýšlení. Po studiu odborné literatury a zpracování této bakalářské práce jsem do tohoto tématu pronikl hlouběji. Což způsobilo i přehodnocení mých závěrů na eutanazii. Dříve jsem byl spíše rozhodnutý pro eutanazii. Dnes se na eutanazii dívám jinak. Mohu říci, že jsem nerozhodnutý. Při studiu odborné literatury jsem narazil i na možné zneužití eutanazie a právě tato možnost moje rozhodování velmi ovlivnila. Zneužitelné je prakticky cokoliv, eutanazii nevyjímaje. V případě povolení eutanazie by se společnost dostala na určitou cestu, kdy bychom uznali, že zabít trpícího člověka z důvodu nevléčitelné nemoci je v pořádku a správně. Poté by mohlo dojít ke stavu, že by se takto zabíjely i osoby s nevléčitelnou nemocí, ale netrpící, nemohoucí senioři, těžce postižení, či osoby v depresích. Z této možnosti mám obavu.

V praktické části se práce věnuje pohledu laické veřejnosti na problematiku eutanazie. Při vyhodnocování jsem se zaměřil na čtyři hypotézy, z nich se tři potvrdily a jedna nikoliv. Nepotvrdila se hypotéza č. 3, že informovanost respondentů nemá vliv na jejich názor na uzákonění eutanazie v České republice. Hypotézy č. 1, 2 a 4 se potvrdily, tedy více mladších respondentů má kladný postoj k eutanazii než starší respondenti. Kladnější vztah k eutanazii má více respondentů, kteří zažili v blízké rodině smrt těžce nemocného nebo umírajícího člověka. Pro zavedení eutanazie je více respondentů bez vyznání než respondentů, kteří se hlásí ke křesťanství. Z vyhodnocení dotazníkového šetření vyplynuly i další zajímavé skutečnosti. O významu pojmu eutanazie svědčí i to, že všichni respondenti znají tento pojem. Zajímavý byl i fakt, že množství respondentů odpovědělo na otevřenou otázku č. 7 – „Co si představíte pod pojmem eutanazie?“ odpovědělo definicí eutanazie, tedy smrt z milosrdenství nebo asistovaná sebevražda. S tématem eutanazie je úzce spjata i problematika paliativní a hospicové péče. O této jsem se v práci záměrně nezmiňoval, protože se jedná o jiné samostatné téma, které by vystačilo na další, minimálně stejně obsáhlou práci. Domnívám se, že právě v této péči má česká společnost hledat lepší podmínky pro těžce nemocné a umírající osoby, než v hledání možnosti uzákonění eutanazie.

Cílem této práce bylo popsání základního přehledu o eutanazii metodou sběru a analýzy odborné literatury týkající se dané problematiky a srovnání praktických zkušeností

a teoretických znalostí včetně empirického výzkumu. Věřím, že se mi uložené cíle podařilo v této práci dostatečně splnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- [2] BROVINS, Joan M a Thomas H OEHMKE. *Vražda, nebo milosrdenství?: Dr. Smrt*. Vyd. 1. Editor Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam. Překlad Vladimír Smrž. Praha: Brána, 1996, 181 s. ISBN 80-859-4645-9
- [3] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Lékařská etika*. 3. rozš. vyd. Praha: Galén, 2002, 272 s. ISBN 80-726-2132-7
- [4] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Thanatologie: nauka o umírání a smrti*. 2., přepr. vyd. Praha: Galén, c2007, 244 s. ISBN 978-807-2624-713
- [5] *Katechismus katolické církve*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995, ISBN 80-711-3132-6
- [6] Korán. 1.vyd. Brno: Levné knihy KMa, 2006
- [7] MUNZAROVÁ, Marta. *Eutanazie, nebo paliativní péče?*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, str. 28. ISBN 80-247-1025-0
- [8] MUNZAROVÁ, Marta. *Proč ne eutanazii, aneb, Být, či nebýt?*. Vyd. v KNA 2. V Kostelním Vydří: Pro občanské sdružení Ecce homo vydalo Karmelitánské nakladatelství, 2008, 87 s. ISBN 978-807-1953-043
- [9] MUNZAROVÁ, Marta. Zamyšlení nad Hippokratovou přísahou (Thinking about Hippocratic oath). *Praktický lékař*, Česká lékařská společnost JEP, 1996, vol. 76, No 9, p. 456-457. ISSN 0032-6739
- [10] ONDRAČKA, Lubomír. *Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti*. 1. vyd. V Praze: Cesta domů, 2010, str. 88. ISBN 978-809-0451-636
- [11] *Paliativní medicína*. Vyd. 1. Editor Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam. Praha: Grada, 1998, 480 s. ISBN 80-716-9437-1
- [12] ŠPINKOVÁ, Martina a Štěpán ŠPINKA. *Euthanasie: víme, o čem mluvíme?*. 1. vyd. Praha: Cesta domů, c2006, 42 s. Studijní texty (LexisNexis). ISBN 80-239-8592-2
- [13] ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právo a moderní lékařství*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989, 347 p. ISBN 80-703-8068-3
- [14] VOKURKA, Martin a Jan HUGO. *Velký lékařský slovník: Martin Vokurka, Jan Hugo a kolektiv*. 9., aktualiz. vyd. Praha: Maxdorf, 2009, 1147, [12] s. ISBN 978-807-3452-025

Internetové zdroje

Belgie jako první země posvětila neomezenou dětskou eutanazii. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/262428-belgie-jako-prvni-zeme-posvetila-neomezenou-detskou-eutanazii/>

Council of Europe Parliamentary Assembly. Parliamentary Assembly [online]. 2012 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta12/ERES1859.htm>

Etický kodex. Česká lékařská komora [online]. 2007 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: www.lkcr.cz/doc/cms_library/10_sp_c_10_eticky_kodex-100217.pdf

Eutanázie - dobrá smrt. *Eutanazie - dobrá smrt* [online]. 2007 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.eutanazie-dobrasmrt.bluefile.cz/?akce=paragraf&id=5>

Euthanasia in Mexico. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. 2014 [cit. 2014-10-16]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Euthanasia_in_Mexico

Eutanazii umožňuje jen málo zemí světa. *Zdravotnické noviny* [online]. 2012 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.zdravky.cz/zpravodajstvi/ze-zahranici/eutanazii-umoznuje-jen-malo-zemi-sveta>

Eutanázie uzákoněna nebude. *Ceskatelevize.cz* [online]. 2008 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/29072-eutanazie-uzakonena-nebude/>

Eutanázie v právním řádu. *Epravo.cz* [online]. 2004 [cit. 2014-10-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html?mail>

Eutanazie ve světě. *Epravo.cz - Váš průvodce právem* [online]. 2005 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

Hippokratova přísaha. *Wikipedie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hippokratova_p%C5%99%C3%ADsaha

Legální eutanazie? Poslanec Šťastný už má návrh zákona. *Aktualne.cz* [online]. 2007 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/legalni-eutanazie-poslanec-stastny-uz-ma-navrh-zakona/r~i:article:464195/>

Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. 1992 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Lucembursko se stalo třetí evropskou zemí povolující eutanazii. *Vitalia.cz* [online]. 2009 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/lucembursko-se-stalo-treti-evropskou-zemi-povolujici-eutanazii/>

Senát má na stole zákon o eutanazii. Umírání [online]. 2008 [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.umirani.cz/detail-clanek/senat-ma-na-stole-zakon-o-eutanazii.html>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Věk	26
Graf 2: Pohlaví respondentů	27
Graf 3: Vzdělání.....	28
Graf 4: Náboženství respondentů	28
Graf 5: Rozdělení respondentů podle přemýšlení o smrti	29
Graf 6: Rozdělení respondentů podle znalosti pojmu eutanazie.....	30
Graf 7: Rozdělení respondentů podle názorů na zneužití eutanazie.....	31
Graf 8: Rozdělení respondentů podle názoru na ukončení vlastního života pomocí eutanazie.....	32
Graf 9: Rozdělení respondentů podle zkušenosti problémem těžce nemocné nebo umírající blízké osoby	32
Graf 10: Rozdělení respondentů podle názoru na schválení přerušování léčby u nevléčitelně nemocných	33
Graf 11: Rozdělení respondentů podle znalosti zemí, kde je eutanazie povolena.....	34
Graf 12: Rozdělení respondentů podle znalosti, jak probíhá eutanazie v cizích státech.....	34
Graf 13: Rozdělení respondentů podle názoru na jejich dostatečné informování o problematice eutanazie	35
Graf 14: Rozdělení respondentů podle názoru na uzákonění eutanazie v České republice	36
Graf 15: Rozdělení respondentů podle názoru na připravenost české společnosti na uzákonění eutanazie	36
Graf 16: Vyhodnocení hypotézy č. 1	38
Graf 17: Vyhodnocení hypotézy č. 2	39
Graf 18: Vyhodnocení hypotézy č. 3	40
Graf 19: Vyhodnocení hypotézy č. 4	41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Věk.....	26
Tabulka 2: Pohlaví.....	27
Tabulka 3: Vzdělání.....	27
Tabulka 4: Náboženství.....	28
Tabulka 5: Rozdělení respondentů podle přemýšlení o smrti.....	29
Tabulka 6: Rozdělení respondentů podle znalosti pojmu eutanazie.....	29
Tabulka 7: Rozdělení respondentů podle názoru na zneužití eutanazie.....	31
Tabulka 8: Rozdělení respondentů podle názoru na ukončení vlastního života pomocí eutanazie.....	31
Tabulka 9: Rozdělení respondentů podle zkušenosti s problémem těžce nemocné nebo umírající blízké osoby.....	32
Tabulka 10: Rozdělení respondentů podle názoru na schválení přerušování léčby u nevléčitelně nemocných.....	33
Tabulka 11: Rozdělení respondentů podle znalosti zemí, kde je eutanazie povolena.....	33
Tabulka 12: Rozdělení respondentů podle znalosti, jak probíhá eutanazie v cizích státech?.....	34
Tabulka 13: Rozdělení respondentů podle názoru na jejich dostatečné informování o problematice eutanazie.....	35
Tabulka 14: Rozdělení respondentů podle názoru na uzákonění eutanazie v České republice.....	35
Tabulka 15: Rozdělení respondentů podle názoru na připravenost české společnosti na uzákonění eutanazie.....	36
Tabulka 16: Vyhodnocení hypotézy č. 1.....	37
Tabulka 17: Vyhodnocení hypotézy č. 2.....	38
Tabulka 18: Vyhodnocení hypotézy č. 3.....	39
Tabulka 19: Vyhodnocení hypotézy č. 4.....	40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

PŘÍLOHA Č. 1: DOTAZNÍK

Vážení respondenti, jmenuji se Jiří Junek a jsem studentem 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Moje bakalářská práce se týká tématu eutanazie. Dotazník, který máte před sebou, je anonymní a údaje z něj budou sloužit výhradně pro vyhodnocení výzkumného dotazníkového šetření. Za vyplnění Vám předem děkuji.

1. Věk:

20-30 let 31-40 let 41-50 let 51 a více let

2. Pohlaví

muž žena

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

Základní střední vyšší odborné vysokoškolské

4. Náboženství

bez vyznání křesťanství

jiné

.....
.....

5. Přemýšlel/a jste někdy o smrti?

ano ne

6. Znáte pojem eutanazie?

ano ne

7. Co si pod pojmem eutanazie představíte?

.....
.....

8. Myslíte si, že je možné eutanazii zneužít?

ano ne

9. Myslíte si, že byste využil/a eutanazii k ukončení vlastního života?

ano ne nevím

10. Setkal/a jste se někdy s problémem těžce nemocného nebo umírajícího blízkého člověka?

ano ne

11. Schválil/a byste přerušeni léčby u nevléčitelně nemocných?

ano ne nejsem rozhodnutý/á

12. Znáte země, kde je eutanazie povolena?

ano ne

12.1 Víte, jak probíhá v cizích státech eutanazie?

ano ne

13. Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problematice eutanazie?

ano ne

14. Myslíte si, že by měla být v České republice uzákoněna možnost eutanazie?

ano ne nevím

15. Myslíte si, že je česká společnost připravena na uzákonění eutanazie?

ano ne